

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ YIL: 20 SAYI: 118 AĞUSTOS-EYLÜL 2023 ISSN 1304-7604

HECEÖYKÜ

AĞUSTOS
EYLÜL
118

HECEÖYKÜ

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ

ISSN 1304-7604

YIL: 20 SAYI: 118

Ağustos-Eylül 2023

Yayın Türü: Yerel Süreli

Hece Yayıncılık Ltd. Şti. Adına

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü:

Ömer Faruk Ergezen

Yayın Kurulu:

Ali Karaçalı, Ali Ulvi Temel,

Emin Gürdamur, İsmail Sert,

Mehmet Kahraman, Safiye Gölbaşı

Yönetim Yeri: Konur Sk. No: 39/1

Kızılay/Ankara

İletişim Tel: (312) 419 69 13

Fax: (312) 419 69 14

 www.hece.com.tr

 heceoyku@hece.com.tr

    [heceyayinlari](#)

Teknik Hazırlık: Hece

Kapak: www.sarakusta.com.tr

Baskı: www.emsalmatbaa.com.tr

2023 Yılı Abone Bedeli:

Yıllık: 295 TL.

Kurumlar İçin: 895 TL.

Hece ve Heceöykü Dergisi İçin:

1.170 TL.

Posta Çeki: 149582

Hece Basın Yayın Ltd. Şti.

Heceöykü'ye gelen yazılar yayın

kurulunun onaylaması durumunda

takip eden üç sayıda yayımlanır. Gelen

yazılar yayımlansa da yayımlanmasa

da geri verilmez. İlkelerimize uymayan

ilanlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 31.07.2023

İÇİNDEKİLER

4 ÖN YAZI

Emin Gürdamur, Yapay Zekâ Öykü Yazıyor, Şimdi Ne Olacak?, 4

6 FOTOĞRAF ÖYKÜ

Ruveyda Nur Uçar, 7

8 ÖYKÜ

Mustafa Çiftçi, “Salak Şey” Değil “Portakal Oğlan”, 8 / Mihrıban İnan, Türlü Türlü Şeyler, 12 / Ali Necip Erdoğan, Drogo, Raskolnikov ve Ben, 16 / Selma Maşlak, İncir Çekirdeği, 22 / M. Talha Özmen, Çamur, 26 / Müzeyyen Çelik, Yasemin’in Yok Olan Ailesi, 31 / Mesut Doğan, Pambıkçı İban Efendi, 36 / Esra Kılıç Türedi, Bir Rüya, 42 / Hande İkbâl, Kırık Elif, 48 / Kenan Yusuf, Çağın İtlikleri, 54 / Fatma Nur Uysal Pınar, Buruk Hatıralar Geçidi, 56 / Berna Atagün, Geçmiş Olsun, 62 / Hatice İbiş, Sancı, 66 / Ahmet Yılmaz, Türbedar, 70

76 KALDIĞI YERDEN

Yıldız Ramazanoğlu, Feyza Ay, M. Fatih Kutlubay, Utangaç Çekingen Oklu, 76

86 BENİM ÖYKÜM

Gamze Güller, Yalancının Mumu, 86

91 ENİKONU

Ahmet Melih Karauğuz, Yapay Zekânın Kurgusal Dünyası: Makinelerin Anlatı Dünyasına Giriş, 91 / Emrah Kanlıkama, Organik Aklın Yapay Zekâyla İmtihanı, 110

116 ÖYKÜCÜNÜN SÖZLÜĞÜ

Selma Aksoy Türköz, 116

118 SÖYLEŞİ

Emin Gürdamur ile *Önce Biraz Ağladılar* Üzerine, Konuşan: Handan Acar Yıldız, 118

124 YAŞADIĞIM GİBİ

Mehmet Aycı, Birazdan Susamlar, 124

126 ÜÇ ANAHTAR

Mustafa Çiftçi, 126

**127 BAŞKA DÜNYALARIN ÖYKÜLERİ :
ÇAĞDAŞ TATAR ÖYKÜSÜ**

Landış Ebüderova, Meşe Saplı Kürek, 127

130 İLK KİTAP SÖYLEŞİSİ

Vildan Külahlı Tanış: “Benim ilham kaynağım sorular.”, Konuşan: Emrah Kanlıkama, 130

133 HECEÖYKÜ’DE İLKLER

Ahsen Dalca Korkutan, Halamın Bulutları, 133 / Fatın Bulut, Ormancı, 137 / Hüseyin Burak Us, Sivilce mi Zübeyde mi?, 140 / Aslıhan Keleş Kurtoğlu, Maşallah Balkonu, 145 / Seher Özden Bozkurt, Çınar Ağacı, 149 / Betül Karapınar, Yasaklı Avni, 152 / Rümeyya Oğuz, Burnumda Yeşil Sabun Kokusu, 158

163 KİTAPLIK

Selma Maşlak, Öykücüler İçin Kullanışlı Bir Kılavuz: *Öykü Terimleri Sözlüğü*, 163 / Rüveyda Durmaz Kılıç, Bir Öykü Şöleni: *Önce Biraz Ağladılar*, 166 / Fatma Aydar, İnsana Asıl Yurdunu Hatırlatan Öyküler: *Yarım Kalmış Bir Nehir*, 169 / Dilek Doğan, Hayatın İçi mi, İçimizin Hayatı mı?, 171 / Özge Korkmaz, Bir Şehrin Hâlleri: *Müzmin Susuzluk*, 173 / Ayşe Hicret Aydoğan, Turhan Yıldırım Öykülerine Bakış: *Modern Soslu Postmodern Makarna*, 175

YAPAY ZEKÂ ÖYKÜ YAZIYOR, ŞİMDİ NE OLACAK?

Modern öykünün mimarlarından Edgar Allan Poe, öyküleri için dünyanın en güzel ithaf cümlelerinden birini kullanmıştı: “Bu kitabı, düşlerin tek gerçeklik olduğuna inananlara adıyorum.” Dikkat edilirse yazar, düşleri hayatla kıyas dahi etmeyerek yegâne gerçeklik olarak açıklıyor. Peki, bir öykücünün, düşleri, diğer bütün gerçekliklerin üzerinde tutması ne anlama geliyor? Cevabı, aynaların ve rüyaların prensi Borges’te buluyoruz: “Yazarken, düşlere sadık kalmaya çalışırım, koşullara değil.” Öykülerinde gerçek koşulları kullandığını ama onlara büsbütün teslim olmadığını söyleyen Borges’e göre, “Bir öyküyü gerçekte olduğu şekliyle anlatmak, hiç de tatmin edici değildir. Gidişatı değiştirmek zorundayız, bunun anlamsız olduğunu düşünsek bile; bunu yapmazsak kendimizi sanatçı olarak değil, belki de sırf gazeteci ya da tarihçi gibi düşünmemiz gerekir.” Sanırım mesele daha iyi açıklanamazdı. Borges ayrıca, gençliğinde “ifade”ye, yaşlılığında ise “ima”ya inandığını ifade ederken de temelde sözcüklerin dünyadaki insan sayısınca anlamı olduğu gerçeğine yaslanır. Bir de okurun kavrayışına: “Okur, yeterince kavrayılırsa, bir şeyi ima etmemizle tatmin olabilir.”

Hayatı anlatması beklenen kurmaca yazarının hayatı bu denli yadsıması ne anlama gelmektedir? İşte tam burada imgesel tasarımın sanat için ne anlama geldiğini görüyoruz. Balzac’ın sanat tarihini derinden etkileyen *Gizli Başyapıt* eserinde Frenhofer Usta, Porbus’a öğüt verirken, sanatın görevinin “doğayı kopyalamak” değil “dışa vurmak” olduğunu söyler. Ayrıca, “Bizim işimiz, nesnelere ve varlıkların düşüncesini, ruhunu, çehresini ele geçirmektir.” diyerek meseleyi resim sanatının ötesine taşır: “Ne ressam, ne ozan, ne de yontucu, görsel etkiyi nedeninden ayırmamalıdır; baş edilmez biçimde birbirinin içindedir onlar.” Frenhofer Usta, aslında “görsel etkiler”in yaşamın geçici arızaları olduğunu, söz gelimi bir elin resimde yalnızca bedene bağlanmayacağını, aynı zamanda bir düşünceyi sürdürmesi gerektiğini vurgular.

Şimdi asıl konumuza gelelim. Biz öykücüler, uzun zamandır kulağımıza çalınan birtakım sözler karşısında şaşkınlığımızı gizleyemiyoruz: Yapay zekâ öykü yazıyor. Doğal olarak soruyoruz: Şimdi ne olacak? Bunun kodlarla hazırlanan basit bir illüzyon olduğunu söyleyenler kadar bütün bir sanat tarihinin geleceğini şekillendirecek güncelleme ya da sapma olduğunu savunanlar da var.

Gerçek soru şu: Yapay zekâ tarafından yazılan öyküler, Borges'in ifadesiyle yaşamın geçici arızalarını mı yoksa onun düşünsel devamlılık ihtiva eden estetik "dışa vurumunu" mu metinleştirmektedir? Nitekim hayat, kendi hâlinde bize bir fikrin devamlılığını sunmaz. Kurmaca hayatı eğip bükmek, türün iç gereksinimlerine tabi kılmak, yazınsal bir mantıkla yeniden inşa etmek, kültürel arka planla zenginleştirmek, kayıp göndergelerle derinleştirmek, en önemlisi de rüyaların ve bilinçaltının açıklanamaz dehlizlerinden beslemek gibi bir dizi insani etkilere ihtiyaç duyar. Aksi hâlde yazar, Borges'in dediği gibi sanatçı değil, gazeteci ya da tarihçi durumuna düşecektir. Yapay zekâ, ardında dijital istifçilik ve kodlamalar yatan bir mühendislik harikası. Bu, onun sanatçı konumuna yükselmesi için yeterli gözükmemektedir çünkü o hiçbir zaman rüya göremeyecek, imge icat edemeyecektir.

Tabii bunları söyleyerek kendimizi rahatlatacak değiliz. Popüler kültürün zihinlerimizde oluşturduğu sabun köpüğü merakları ve ilk elden yanıtları kenara ittiğimizde tüylerimizi diken diken eden bir entelektüel meydan okumayla karşı karşıya olduğumuzu görüyoruz.

Dijital uygulamalara verilen komutlarla yapay zekâ tarafından üretilen kurmacalara şimdilik vasat metinler olarak dudak bükebiliriz. Ama yakın gelecekte bunların olgunlaşacağını, söz gelimi yayınevleri veya dergi editörleri tarafından ayırt edilemeyecek niteliğe erişeceğini öngörmek için kâhin olmaya gerek yok. Öte yandan okuma eyleminin meraktan beslendiğini düşünecek olursak, yapay zekâyla desteklenmiş metinlerin okurda ilgi uyandıracığını, karşılık bulacağını peşinen kabullenmemiz gerekiyor. Yapay zekâ şimdilik kendisinden istenen konularda birbirine yakın metinlerle karşılık verse de gittikçe bireyselleşen, kullanıcısının dijital izlerini, aramalarını, okumalarını, ruhsal durumunu sürece dâhil eden ürünler ortaya koyması kaçınılmaz gözükmemekte.

Yapay zekânın sunduğu konforun içinde yaşarken onu eleştirmenin taşıdığı çelişkinin de farkında olarak göz göze geldiğimiz şeyi anlamak istiyoruz. İnsan aklıyla üretilen ve insanın biricikliğine dolaylı yoldan ortak çıkan yapay zekânın soyut bir canavar mı yoksa basit bir yazılım mı olduğunu merak ediyoruz. Bugün belki Faust'un kasvetli çalışma odasında ya da onun öğrencisi Wagner'in yapay

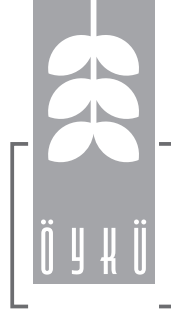
insanlarla dolu laboratuvarında değil. Frankenstein'in ceset parçalarından yaptığı ucube de ortalıkta gözüküyor. Aksine yapay insan, yapay akıl gibi fikirler, gotik giysilerinden arınmış, pırıl pırıl maskelerle aramızda dolaşıyor. Alıştık; dahası yapay zekâyı yazdıklarımızla besliyoruz. Bu sayımızda yeni bölümümüz olan "Enikonu"da Ahmet Melih Karauğuz, yapay zekâ hakkında geniş bir parantez açmak suretiyle olup bitenleri anlamamıza katkıda bulunuyor. Karauğuz, yapay zekânın bizim yazdıklarımızdan beslendiğine dikkat çekiyor. Meselenin bir yanıyla makineleşmek olduğunu ima eden yazısında, insandan neşet eden sanat ile yapay zekâyla üretilen sanat arasındaki farkın "deneyimle" açıldığını vurguluyor. Jean Baudrillard da *İmkansız Takas*'ta, insanın işleyişini makinelelerin işleyişinden ayıran şeyin "yaşamanın verdiği sarhoşluk ve zevk" olduğunu söylemişti. Emrah Kanlıkama ise yapay zekâ meselesine Farabi'nin "faal akıl" nazariyesi ışığında dikkat kesilerek insani bir şerh düşüyor.

Heceöykü "düşlerin tek gerçeklik olduğuna inanmaya", her sayısını bir düşün tasarımı olarak hazırlamaya; çoğalan, çeşitlenen kalemlerle okurlarını buluşturmaya devam ediyor.

Emin Gürdamur

FOTOĞRAF ÖYKÜ Ruveyda Nur Uçar

MUSTAFA ÇİFTÇİ

“SALAK ŞEY” DEĞİL “PORTAKAL OĞLAN”

Doktor Oktay Sandalcı mahallemize ilk cipi getiren kişidir. Daha evvel mevzusu açıldıydı da anlattıydım. O cipin rengi mahallemize mesele olduydu. İşte doktor beyimizin mevzuları sadece ciple sınırlı değil. Kendisinin iki kızı bir oğlu vardı. Oğlunun adı Samet. Pek efendi bir şey. Yani biz çocuk hâlimizle bilirdik ki Samet de bizimle aynı havayı solur, aynı ekmeği yer, suyu içer ama nasıl oluyorsa Samet'te büyük adam tavrı vardı. Öyle kasıntı, kemikli bir hava değil. Yani nasıl desem daha olgun bir çocuktuk. Mesela hepimizi hayrete düşüren satranç oyunları vardı. Hayret ederdik çünkü okuldaki örtmen kısmını boncuk gibi sıraya dizmişti. Okul müdürümüz demiş ki bu çocukla bir maç da ben yapsam iyi ama yenilsem müdürlük makamının itibarına gölge düşürürüm. Biz de dua ederdik Samet okul müdürüyle satranç oynasa da müdür beyi bir terletse. Evet bizim okul müdürümüz Fevzi Bey pek terlerdi. Okul önünde konuşma yaptıktan sonra hamamdan çıkmış gibi olurdu. Hanımı çok tembihlemiş; “...terliyken rüzgarda kalma, felç olursun da başımıza kalırsın sana kim bakacak koca herif...” demiş. Neyse meselemiz müdür beyin terlemesi değil.

Samet doktor oğluydu ama içimize pek yakıştırdı. Kılığı kıyafeti daha bir acer idi yani yeniydi, güzel kokardı falan ama Samet öyle havalanacak çocuk değildi. Biz de aramıza aldık, içimiz ılıdı pek bir arkadaş olduk yani.

Samet satrançta herkesi yenerdi ama biz en çok bakkalın oğlu Baki'yi yemesini severdik. Bakkalın oğlu Baki kara kuru bir gobel idi. Bir hırslıydı, bir haset idi ki sormayın. Herkes derdi ki bu oğlan evde yemek yerken bile kucağında ansiklopediyle yemiş. Hem okur hem tıknırmış yani. O kadar bilmeye meraklı idi. Bildiğini de bize satardı. O zamanlar bilgisayar, tablet yok ama her evde

ansiklopedi var. Hemen her evde vitrin süsü olarak dizili dururdu. Ama Baki o ansiklopedileri hatmederdi. Merak ederdim, nasıl okuyor diye hep düşünürdüm. Ben bir tek masal ve hikâye okuyabilirdim. Ama bunun burası Baki işte ne diyeceksin...?

Samet, bakkalın önünde biriktiğimiz zamanı kollar, yanımıza gelir, bize kola alır duvara diziliriz. Samet duvara oturmadan evvel üfler. Kalkan toz kolanın içine dolmasın diye kolasını duvara oturmadan evvel açtırmaz. Duvara oturur, sonra kolasını biz açar eline veririz. Kola içerken gark diye geçirmeden içilmez ama Samet geçirince elini ağzına götürür, elinin tersiyle hafif ağzını kapatır es-tağfurullah derdi. Babasından bellemiştir böyle incelikleri, derdi herkes. Neden dersiniz doktor Oktay Bey efendiliğin kitabını yazmış bir büyüğümüzdü. Samet de babaya çekmişti işte.

Duvar üstünde kolalar biter. Baki bakkalda bekler. Samet derdi ki Baki var mısın bir maç yapalım, maksat vakit geçsin, yoksa maç bahanedir yani. Baki her maçtan evvel hırslanır. Ulan işte hırslansan değil ya ortadan ikiye de yarılsan Samet seni ütülecek. Ne zor ediyorsun. Usul usul yenil bitsin işte. Ama yok Baki bakkal tezgâhının altından satranç takımını çıkarır. Duvar dibine çöküp başlarlar. Normalde bizim sıpaları susturmak zordur. Ama Samet ile Baki satranca oturdu muydu herkes susar. Maç bitene kadar bekleriz. Zaten çok sürmez, Samet iki tık tık eder maç biter. Maç bitince Baki dudaklarını büzerek derin düşüncelere dalar. Sanki her oyundan sonra bir ders çıkarır gibi olur. Ama ders çıkarsan ne fayda, maç olur biter. Bak işte burada Samet yine farkını ortaya koyar. Maçtan evvel bir iddia koymaz ortaya. Yani maçı kaybeden şunu alsın, bunu ısmarlasın demez. “Biz kumarcı mıyız?” der. Zaten ne zaman canımız bir şey çekse de paramız olmasa Samet’e söyleriz, hiç ikiletmeden alır. “Sizinle yemek ayrı bir zevk oluyor.” der. Şu Samet ne mübarek çocuktur. Bizi o kadar şenlendirir ki utanmasak sıraya girip elini öpümüz gelir. Bir günde adam başı üç kola, beş kofret ısmarladığını bilirim.

İşte Samet ile masalımız böyle tatlıydı. Samet'in iki yaş büyük ablası olan Burcu'ya yanık idim. Samet bunu bilirdi ama bir kerecik olsun yüzüme vurmadı. Hatta akıl verirdi. “Bizim Burcu azıcık git gel akıllıdır. Kendini fazla üzme kardeşim.” derdi. Ama üzme demekle de iş bitmiyor ki. Burcu her seferinde beni üzecek bir laf eder, dil çıkarır, nanik yapar, kaçır gider, hizaya gelmez, kız gibi durmaz, deli dümbelek bir şeydir. Ama ben de işte yani, belki de bu hâllerine hastaydım. Hele bir reçelli ekmeğe yemesi vardı ki. Oturur seyredirdim. Reçelli akıtmaz. Ekmeği artırmaz. Hem reçeli hem ekmeği aynı zamanda yer, yutardı.

Ben de heves ederdim. Annemden reçelli ekmeğ isterdim Burcuyla beraber yiyek derdim. Ama Burcu denen zilli düdük; "...beraber yemek de neymiş. Beni bekleme, sen ye, ben sonra da yerim." derdi. Maksat bana gıcıklık olsun. Ama için garibi ben reçelli ekmeğ yerken Burcu da beni seyrederdi. Ben yedikçe o gülerdi.

-Ekmeği mindar ettin, reçeli su gibi akıttın. Sana acımıyorum ekmeğ yazık.

-Kız bu lafları sen nereden bulursun?

-Laf bulamayan sensin yoksa biz insanlar lafa sze hiç daralmayız. Sen herhâlde maymun cinsinden tremişsin...

Elimde perişan olmuş reçelli ekmeğe mi yanayım, Burcu'nun laflarına mı kızayım bilemezdim. Ama benim de bir tılsımım vardı. O deli kız, o ipe sapa gelmez Burcu benimle her meselede dalga geçerdi. Ama hikâye anlatmaya gelince pili bitmiş ayı oyuncağı gibi tükenir kalırdı. Ben hikâye anlattıkça o sessizleşir, sanki hikyede yaşar. Eee sonra diye hikyenin sonunu merak ederdi. Ben derdim ki ulan tam sırası lafı uzat, Burcu meraklınsın, o meraklındıka sen seyret, nasıl masum bebek gibi oluyor. Ama Burcu'ya kıyamazdım ki hikyeyi uzatayım. Hikye bitince Burcu etine kızgın demir değmiş gibi zıplar kalkar, "...aferin sana salak Şey." der kaar giderdi.

Bu "salak Şey" meselesini de anlatmam lazım.

Burcu benim adımı söylemezdi. Bana "salak Şey" derdi. Ben zlrdm. Bir gün anneme dedim. Burcu bana böyle diyor diye anlattım. Annemdeki asalete bakar mısınız? Dedi ki oğlum üzülecek ne var? Burcu seni herkesten ayrı tutuyor da ayrı sesleniyor, salak malak hiç fark etmez, yeter ki sana ayrı seslenmeye devam etsin. Burcu'ya kızıp da kalbini kırma.

Ben o zaman anlamıyordum da annem biliyormuş. Sevda sitem götürmez imiş. Sakın kalbini kırma Burcu'nun derken annem bunu demek istermiş. Ben artık hiç üzülmedim. Kölesi olduğum annem benim içimi rahatlatı. Günler yle geçip giderken bakkalın oğlu Baki kendince bir tuzak kurmuş, sonradan ğrendik. Mahalledeki zibidileri örgütlemiş. Bana "salak Şey" demeleri için fitlemiş. Bana "salak Şey" diyecek herkese patlayan Çeker vermiş. Yahu bir zaman sonra herkes bana "salak Şey" diyor. Pek bozuldu. Çok kıızıyorum ama mahallelinin ağzından lafı alamıyorum. Ne edeceğimi şaşırdım. İşte o zaman kral arkadaşım Samet imdada yetişti. Nasıl duyduysa bakkalın oğlu Baki'nin tuzağını duymuş. Bana anlattı. "Sen hiç merak etme, o iş bende." dedi.

Baki'yi bir kenara çektik. Samet, ben ve Baki başka kimse yok. Samet dedi ki Baki kardeşim milletin ağzından şu "salak Şey" lafını kaldır. Artık nasıl yaparsın bilemiyoruz. Ama millet bu lafı unutursa ben de sana satrançta yenilirim. Beni

bir maçta yensen bu itibar olarak sana yeter de artar bile. Baki sırttı. “O iş kolay...” dedi.

O günden sonra millet yavaş yavaş “salak şey” lafını unuttu. Samet, Baki’ye satrançta yenildi. Her şey unutuldu. Ama esas güzelliği Burcu’ın yaptı. “Bana bak salak şey, artık sana salak şey demeyeceğim. Herkes söyleyince tılsımı bozuldu. Senin adın artık portakal olsun. Hani tatlı ve toparlaksın ya. Ama Samet tembihledi. Herkesin içinde yine 'salak şey' derim ama sen bana hikâye anlatınca sana 'portakal oğlan' diyeceğim tamam ?” dedi. Şu imkân kimin eline geçer. Ne diyeceğimi, ne edeceğimi şaşırdım. “Reçelli ekmeğe yesek mi?” dedim. “Haydi canım sen de salak şey. Sen reçelli ekmeğe yemeyi ne bilirsin.” dedi. Gülüştük bir zaman.

MİHRİBAN İNAN

TÜRLÜ TÜRLÜ ŞEYLER

Onu alabilir misin oradan, dedim.

Ben yapamam, dokunamam, dedi. Kafasında türlü türlü şeyler varmış gibi kayıtsızca çardağa yöneldi.

Ben de dokunamam ki...

Gözlerim sağda solda bir paçavra aradı. Bir bez parçasıyla olsun tutacaktım onu ve sonra doğru bahçe kapısından dışarı... Aynı şeyi o da yapabiliirdi. Pablo bahçede havlayıp duruyordu. Kanepede oturmuş kitap okuyordum ben de; *Aya Tırmanmak*, Ursula K. Le Guin... O kadar rahatsız edici, kısıp kısıp ve isterik bir havlaması vardı ki okumaya devam edemedim. Uslu bir bebek gibi kitabı dizlerime yatırdım. Bir elimi kaldığım sayfanın arasında tutarak kulak kesildim. Köpek havlamasına karışan bir insan sesi, sert bir ünlem, bir tıkırtı, patırtı... Belki köpeğin havlaması kesilir. Ama hayır. Her zaman böyle havlamazdı. Dişlerimi sıktım. Sinirleniyordum; köpeğin rahatsız edici havlamasından çok susturulmamasına... Başımı iki yana salladım. Kimse neden ilgilenmiyordu? Bunu, içimden söyledim. Gayet iyi biliyordum bahçede kimin olduğunu: Kayınvalidem. Pablo, kıyamete kadar havlayıp dursa sanki dönüp bakmayacaktı. Neyi bekliyordu? Beni mi? Halla, halla... dedim. Köpeğin havlamasından bir sorun olduğunu anlayıp dışarı çıkmamı bekliyordu herhâlde! Bir sorun olduğunu kendisi anlayıp ve zaten dışarıda olan birisi olarak neden duruma el koymuyordu? Kafasında türlü türlü şeyler varmış gibi köpeğin sesine kayıtsız kalmayı nasıl başarıyordu? Rahatsız olmuyor muydu? Kafasındaki türlü türlü şeyler, türlü türlü bölünmüyor muydu? Oturduğum yerden onları göremiyordum ama köpeğe seslenen ya da hiç olmazsa kendi kendine; “Ne oluyor yahu?!” diyen bir insan

sesi duymadığıma göre ve köpek mütemadiyen havlayıp durduğuna göre bölünmüyordu. O kesinlikle oradaydı ve ne oluyorsa, olana seyirci kalıyordu. Elindeki sürahidenden kayıtsızca saksıları suluyor, suyu tükendikçe bahçedeki musluktan sürahiyi dolduruyor, fazla doldurmuş ve taşımakta güçlük çeker gibi olmuşsa suyun bir kısmını hemen çeşmenin yanında boy veren karanfillerin üzerine döküyordu. Karanfillerin arasına saklanmış bahçenin kedisi Zeytin, o esnada başından aşağı su döküleceğini bilmediği gibi, o da orada onun olduğunu bilmiyordu ve kedinin yanlışlıkla ıslanması kaçınılmaz oluyordu. Bize böyle anlatmıştı: Bir keresinde, demişti, kara kedi, karanfillerin arasından deli gibi fırladı, üstünden başından su sızarak bahçenin en uzak köşesine sığındı. Olayı görmüş kadar gözümde canlandırabiliyordum. Kedinin bastığı yerlerde bıraktığı ıslak izler, nereye kaçtığını belli ediyordu. Ertesi gün tekrar ortaya çıktığında oldukça hasta görünüyordu. Yoksa ölecek miydi? Gerçekten endişeleniyordu onun için. Adını kendisi koymuştu. Ölen kocasının ruhu olduğuna ya da ondan bir parça olduğuna ve kendisini koruduğuna inanıyordu. Kocasını da pek sevmezdi ama Zeytin'i beslemekten de geri durmazdı. Yine bir keresinde kediyi uzaklaştırmak için demliğin dibinde kalan sudan üstüne döküvermişti. Ne yapıyorsun, diye bağırıyordum telaşla... Ya su sıcaksa?! Ilıktı, demişti, kendinden emin... Kediler ıslatılmayı sevmez ki, demiştim. Nefesim tıkanmıştı. Sonra hiçbir şey olmamış gibi masanın üzerinde kurutmaya bıraktığı elma dilimlerini ters çevirdiğini gördüm, kâh diktiği soğanları seyreliyor kâh maydanozları yoluyor ve elinin toprağını bahçede çalışırken giydiği şalvarına siliyordu. Kediyi, ısladığı için üzülen sanki o değildi. *Yanlışlıkla...*

Daha fazla oturamadım. Kaldığım yere bir ayraç koymadan hışımla ayağa kalktım. Geniş adımlarla dış kapıya kadar geldim. Dış kapı, camekânlı bir sahanlığa açılıyordu. Köpeği ve kayınvalidemi görebiliyordum. Onun orada olduğundan o kadar emindim ki orada olmaktan başka çaresi kalmamıştı. Köpek mütemadiyen havlıyor, kayınvalidem tam da olması gerektiği gibi sağda solda geziniyor, bir şeylerle meşgul görünüyordu. Köpeğin yanına kadar geldim. Burnu yerde, bir şeyi ittiriyor fakat dişleriyle kavrayamıyor, etrafında dönüp duruyordu. Anlaşılan muhatabı küçük ama ele geçirilemez biriydi. Eğilip baktım: Taş döşeli yolda, taş olup kalmış sıradan bir kaplumbağa. Tavşanla yarışan ve yarışı kazanan o kaplumbağa değil. Kapana kısılmış bir hâlde ve ne yapacağını bilemiyor. Tel örgünün altından bahçeye girmiş ve çıkış yolunu bir türlü bulamamış olmalı. Sert kabuğu onu hem koruyor hem kabuğunda hapis. Korka korka çıkardığı başı ve ayakları hem fırlayıp çıkmak istercesine bir görünüp bir kaybo-

larak etrafı kolaçan ediyor ve sanki fırsatını bulursa bu ağır kabuğun hapsinden kaçıp kurtulmak istiyor hem de köpeğin sert dişlerine karşı muhteşem bir zırh içinde güvenle saklanıyordu. Öyle sevimliydi ki onu görür görmez Kapluş diyesim geldi. Şimdi korkudan elini ayağını iyice içeri çekmiş, pusuda bekliyordu. Arada korka korka başını çıkartıyor, minik ayaklarıyla bir adım sağa yelteniyor, tekrar saklanıyor; tekrar başını çıkartıyor sola meylediyor, bir adım gidemiyordu. Pablo'nun sesi, buruş buruş başının kim bilir neresindeki kulaklarında ötüyor, köpeğin keskin dişleri kabuğunu örseledikçe örseliyordu. Çaydanlığın yanında duran el bezi gözüme ilişti. İki adımda koşup aldım. Kayınvalidem geriden bize bakıyordu. El beziyle göstere göstere tuttum Kapluş'u ve havaya kaldırdım.

Canımı acıtıyorsun, bırak beni, dedi.

Bekle biraz, dedim.

Hızlı adımlarla demir kapının önüne kadar geldim. Demir kapının altındaki boşluktan yavaşça ittiriverdim onu. Toprağın eğiminden ötürü ters döndü. Elleri, ayakları havada çırpınmaya başladı. Baktım minik çiçekli viskondan şalvar giymişti. Biraz bekledim ama bir türlü yüzüstü dönemiyordu. Bir elinde bir tutam taze maydanoz, çırpındıkça başına dökülüyordu.

Çevirsene beni, dedi, yalvarırcasına... Başı yere değdi degecekti.

Ben yapmam, dokunmam ki, dedim, alaycı bir şekilde.

Yapma böyle ama, dedi. Gözlerini kıstı. Gökyüzünün aydınlığı, buruş buruş derisi arasına sıkışmış gözlerine fazla geliyordu.

Yapmıyorum zaten, dedim, hınzırca.

Çevir ne olursun beni, dedi.

Büyüklik bende kalsın haydi, dedim. Demir kapının altından bir çubuk yardımıyla bir ucundan kaldırdım sert kabuğunu ve pat diye döndü. Döner dönmez de bıdı bıdı ağaçların altına doğru ilerledi.

Elimde bezle, çardağa doğru yürüdüm. Kayınvalidem ahşap banka oturmuş, çayını yudumluyor, köpek çardağın altına serilmiş uyukluyordu.

Dibinde kaldı biraz demliğin, istersen sen de iç, dedi.

İstemem, dedim. Karşısına oturup oturmamakta tereddüt ettim.

Pablo birden kulaklarını dikti, apar topar yattığı yerden kalkarak demir kapıya doğru seğirtti. İkimiz de arkasından durup baktık ve çok geçmeden kısık kısık, isterik havlamları kulaklarımda cınladı. Anlaşılan davetsiz misafirimiz yine yolunu şaşırmıştı.

Kaplumbağayı tuttuğum bezi, göstere göstere masanın üzerine bıraktım. Demliğin dibinde kalan çaydan kendime bir bardak doldurdum. İyiliğe bulaşan

kötülük gibi çayın rengi bulanıktı. Karanfillerin arasından bir çift göz, bizi gözetliyor gibi geldi. Su hâlâ sıcak haberin olsun, dedim. Kayınvalidem anlamaya çalışır gibi gülümsedi. Onu bir kez daha dışarı atmak istemiyordum. Kafamda türlü türlü şeyler varmış gibi bardağı elime alıp sessizce eve yöneldim.

Çardakla ev arasına bir çarşaf gerilmiş ve zaman tam ortasına atılmış demir bir bilye gibi yere ağmıştı. O çarşaftan deniz, arada dalgalanıp duruyor; dalgalar arasında bir kayık inip kalkıyor, inip kalkıyor... Kayığı gözden kaybetmemek için devamlı bakıyorum. Hareketlerimde bir yavaşlama, kollarıma asılı kaplumbağa kabuğu kadar sert ağırlıklar... İçimde bir üzüntü: Başka türlü olabilirdi, başka türlü...

Elimi kaldığım sayfadan çıkarıyorum. Kayınvalidem bahçeden adımları ünlüyor. Kitabı sehpanın üzerine bıraktığım gibi koşuyorum.

Pablo kaplumbağayı sıkıştırıp duruyor, onu alabilir misin oradan, diyor.

Deneyeyim, diyorum.

Gözlerim sağda solda bir paçavra aranıyor. Kayınvalidem durumu hemen anlıyor. Sıcak çaydanlığı tuttuğu el bezini, masanın üzerinden hızlıca alıp bana uzatıyor. Kaplumbağayı bununla tutarak, yavaşça yerden kaldırıyorum ve doğru bahçe kapısının altından dışarı salıyorum. Bıdı bıdı ağaçların altına doğru yürüyor.

Yürüyüşü ikimizin de komiğine gidiyor. Ne Kapluş ama! Diyorum. Öyle ya, diyor.

Demliğin dibinde kaldı biraz, içer misin, diyor.

İyi olur, diyorum. Birlikte çardağa doğru yürüyoruz. Köpek bizden önce koşup gölgeye dört bacak uzanıyor.

Biz çayımızı içerken bahçenin kedisi Zeytin, karanfillerin arasından önce başını uzatıyor sonra bir zıplayışta kayınvalidemin kucığına çıkıyor. Sevgiyle başını okşuyor kedinin o da... Adam bu yahu adam, diyor.